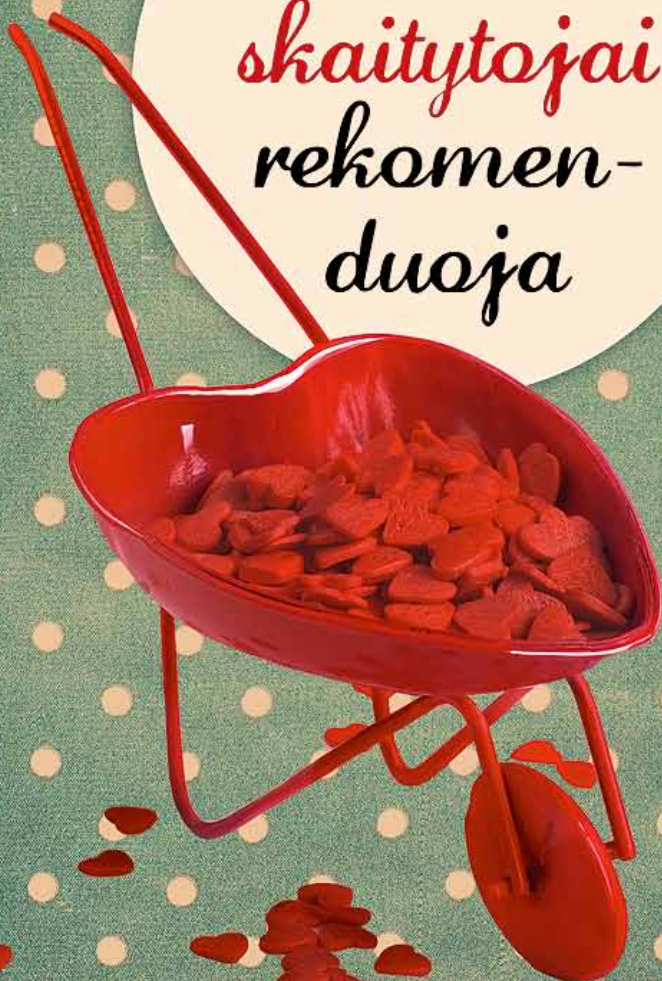

katarina bivald

Miestelio
skaitytojai
rekomen-
duoja

Alma littera

Turistė jų mieste

Jeigu Sara būtų žinojusi, kiek pašnekų sukėlė mieste, būtų nustebusi. Ji nebuvo įdomi. Nebuvo egzotiška. Netgi nebuvo graži.

Ji pati pirma būtų pripažinusi, kad atrodo kasdieniškai. Jau būdama septynerių įsitikino, kad jos plaukai – pelės kailio spalvos. Ir viskas. Net geriausių norų pasaulyje vedamas, nebūtum galėjęs apibūdinti jų kaip *tamsiai geltonų* ar *kaštoninių*, ar kuriuo nors kitu žodžiu, koku paprastai aprašomos jos skaitomų knygų pagrindinės veikėjos. Ir ji niekuomet nė kiek nenutuokė apie stilių. Didžiausias pagyrimas, sykį pareikštas jos mamos, buvo tas, kad ji bent jau rengeiasi nesudriskusiais ir švariais drabužiais.

Iš tiesų didžiausias jos pranašumas buvo akys. Didžiulės ir išraiškingos, kai būdavo neišsigandusios ar neprisidengtos knyga.

Bet Brouken Vhyilas niekuomet anksčiau neturėjo tikros turistės.

Kitądien po Saros apsilankymo „Nuostabiojoje Greisėje“ ji tapo pagrindine dviejų pagyvenusių miestiečių pokalbio tema. Jos užsuko į užkeigą puodelyčio kavos vien todėl, kad iššniukštintėtų paskutinius gaudus apie naująją atvykėlę.

– Ji neabejotinai atkako tinkamu laiku, – tarė viena. Iš tolo jos, sėdinčios baro gale, beveik nebuvo įmanoma įžiūrėti ir dėl to, kad metai buvo dar labiau sumenkinę jos žemaugę liesą povyžą, ir dėl to, kad ją gobė juodi tiršti cigarečių dūmai. Gertrūda rūkė cigaretes po cigaretės. Ir gėrė. Dviejų jos buvusių vyrų nevilčiai, nei cigaretėms, nei valgymo įpročiams (ji mėgo riebius įdarytus patiekalus) nepasisėkė jos pribaugti. Mat tokie valgiai ir pasyvus rūkymas pribaugė juos. Ji liko našlė.

– Laidotuvės, – kalbėjo toliau Gertrūda. – Miestui visuomet geriau, kai vyksta laidotuvės. Visada geriau, kai kas nors darosi.

Jos draugė, Enė Mei, ranka nuvaikė dūmus.

– Ir tokios prašmatnios, – tarė ji. – Visi dailiais juodais drabužiais. O kiek valgio.

– Aš nunešiau kukurūzų košės, – tarė Gertrūda. – Žinoma, su ypatingu kumpiu.

Abi lūkestingai sužiuro į Greisę.

Greisė užsigulė ant baro.

– Maloni moteris, – tarė ji. – Vakar čionai užsuko ir praleido valandą. Be to, sutikau ją tada, kai vos atvyko.

– O? – tarė Gertrūda, ir tai buvo lyg ir koks paskatinimas Greisei pasakoti toliau.

– Maloni, bet gal keistoka. Kai atvyko, glėbyje spaudė knygą, apsikabinusi ją lyg vienintelę šio pasaulio priebėgą. Pirmiausia pamčiau knygą, taigi žinau. Po galais, kad knygos galėtų ką nors apsaugoti. Užtat tikras šratinis šautuvas...

Ji reikšmingai pritildė balsą, bet ir Gertrūda, ir Enė Mei geriau žinojo, kaip dar labiau paskatinti Greisę, kad išklotų vieną iš savo istorijų.

– Ką gi, nieko nesakau, – tęsė Greisė neišgirdusi prieštaravimo. – Mes, Greisės, savaip patrakusios. Viena iš pirmųjų Greisių net buvo susikibusi su šerifu. Jai blogai baigėsi, bet to juk galėjo tikėtis. Ją išgrūdo iš miesto.

Enė Mei nutylėjo. Užtat paklausė:

– O ar ji pasiliks?

– Kodėl turėtų nepasilikti? – sutriko Greisė, nes nė pati nebuvo galvojusi apie tokią galimybę.

Ploni žili Enės Mei plaukai buvo susukti į netvarkingą kuodą. Ji atrodė kaip maloni močiutė, tokia pat kaip per pastaruosius penkiasdešimt metų. Buvo netekėjusi – vienas iš niaurių gamtos pokštų. Miela gražu atrodyti kaip močiutei, kai turi vaikaičių, bet dėl tokios išvaizdos ir negalėjai jų turėti. Tikriausiai ironiška, bet

Enė Mei visuomet labiau domėjosi vyrais negu vaikais. Vaikai, aiškūs daiktas, jokia romantika.

– Manau, kad ji čia atvyko kai ko susirasti, – pasakė ji.

– Kai ko? – Gertrūdos balse pasigirdo nerimo gaidelė.

– Juk žinai, jie visuomet taip elgiasi, – apsigynė Enė Mei.

– Jie?

– Vienišiai, kurie atvyksta į naują miestą. Žinai, taip pasakoja ma. Ir vyrai.

– Vyrai, – tarė Greisė. Lyg, jos galva, vyrai nebūtų nusipelnę daugiau pastabų. – Jeigu ji bent kiek daugiau nutuoktų, tai kuo greičiau iš čia dumtų. Šiame mieste neverta pasilikti.

– Argi čia miestas? – pasakė Gertrūda. – Bet vis tiek mums čia geriau negu *Europoje*.

Knygos ir žmonės

Dujinė viryklė. Iš tiesų, kaip naudotis dujine virykle? Ir kas atsitiks, jeigu suklysi?

Sara gyvenime nebuvo susidūrusi su dujine virykle. Kai gyveno su tėvais, namie, jie turėjo paprastą, bet greičiausiai brangią viryklę su įleistomis kaitvietėmis, tai juodos spalvos ir chromo stebuklas. O kai gyveno viena dviejų kambarių bute Haningėje, ir ten buvo paprasta, bet gerokai senesnė viryklė su tikromis kaitvietėmis, kurios kitados buvo baltos.

Ji jau keletą dienų sukinėjosi apie dujinę viryklę Emės virtuvėje, nedrįsdama jos įkurti. Šiek tiek nutuokė teoriškai, kad čia reikia degtukų, ir pernelyg įsidrąsinusi net paieškojo pelenų įvairiose virtuvės dėžėse. Paskui drąsa išgaravo.

Tarpais ji juto, lyg namas būtų nusiteikęs priešiška. Gal jai tik vaidenosi, nes graužė sąžinė, kad nemoka nuomos, bet ji niekaip negalėjo atsikratyti jausmo, jog daugumas kambarių nelaimingi nuo tada, kai mirė Emė. Nebuvo nė vienos knygos svetainėje, tik juoda odinė sofa, niekuomet niekam negalinti suteikti laimės.

Jau buvo benusprenžianti, kad bus geriausia šiandien vėl užvalgyti ko nors šalto, bet suskambėjo telefonas. Ji sustingo.

Mąstyk, Sara.

Telefonas skambėjo šaižiai ir įkyriai.

Ji nusprendė, kad pokalbis būtų nemalonus. Kai kurie žmonės tikrai žino, kad ji čia gyvena, bet kiti, spėjo ji, – ne. O jeigu skambintojas nežino, kad ji čia gyvena, pakaktų pasisakyti, jeigu ji staiga

atsilieptų. Ir jei skambintojas nežinotų, kad Emė mirusi, būtų nepakenčiama.

Telefonas nutilo.

Sara pasigailėjo neatsiliepusi. Jau buvo beveik tikra, kad jai reikėjo atsiliepti. Bet tada telefonas vėl suskambėjo, ir jai grįžo neryžtingumas. Galop ji atsiliepė: „Sara“, kad tik daugiau nebegalvotų, atsiliepti ar ne.

Išgirdo malonų žvalų balsą.

– Sara, skambina Endis. Mudu matėmės per laidotuves.

– Endis! – tarė ji, o tada suvokė, kad tikriausiai atsiliepė, lyg būtų labai jam artima. Neprisiminė jo iš laidotuvių, bet iš Emės laiškų žinojo, kas jis toks.

– Gal norėtumei šįvakar užsukti į „Skverą“? Ramiai pasisėdėtume bare su keliais bičiuliais čia, Brouken Vhyle. Atsipalaiduotumei. Šaltas alus, malonūs žmonės.

Ji žvilgtelėjo į dujinę viryklę. Toji nieko neatsakė. Užtat sumurmėjo ji pati.

Suprantama, nauji žmonės gąsdina. Nors ji jau juos tarytum pažinojo. Kad ir kaip ten būtų, ji išeis iš šito namo.

– Ačiū, – padėkojo. – Mielai.

– Nuostabu. Užsuksime tavęs šeštą. Ne ne, jokių rūpesčių, – pridūrė jis, nors ji net nesuskubo pasakyti, kad nenori jų varginti.

Penktą valandą ji jau buvo visiškai pasirengusi. Nusprendė nebe Pietauti ir laiką skyrė visų savo drabužių peržiūrai ieškodama ko nors, kas būtų ir miela, ir dailu, bet nepernelyg. Ir tikrai buvo patenkinta rezultatu. Pilkos puikiai išlygintos kelnės krito palei kojas, todėl ji atrodė kone elegantiška. Juodi marškinėliai trikampė, kiek ovalia iškirpte išryškino grakščius pečius, raktikaulius ir šiek tiek krūtinės. Ji netgi truputį pasidažė ir blankia violetine spalva vos pasitamsino akių vokus.

O dabar sėdėjo virtuvėje tiesut tiesi ir stengėsi nė nekrustelėti, kad nesusiğlamžytų kelnės ar neišsiterliotų dažai. Bet kartais ne-

jučia mažumėlę kilstelėdavo pagalvojusi, kad susitiks su Emės jaunimu. Gal ji iš tiesų kiek karščiau, jai daužėsi širdis, bet tai buvo kitoks jaudulys negu baimė, kurią paprastai pajusdavo susitikdama su žmonėmis. Ji lūkuriavo nuotykiu; staiga tarsi galėjo nutikti bet kas, lyg Emė kartu su tuo savo jaunimu būtų grįžusi pas ją. Ji pažinojo juos taip pat kaip Elizabetą Benet, Džeką Ryčerį ir Eutanaziją Bondeson*. Nė vienas iš jų niekuomet nebuvo jos išdavęs, ir ji neabejojo, jog Endis ir kiti taip pat to nepadarytų. Nusivylimas Džimio Kugano gatve išsisklaidė lyg dūmas.

Kai raudonas pikapas pasuko prie namo, ji skubiai pašoko ir paliepė sau nesielgti kaip kvaišai. Jie juk tavęs nepažįsta, priminė pati sau. Juk jiems tu tik svetimas žmogus, kuris nieko nežino apie juos, nei apie Endį, nei apie miestą. Bet šitai sukėlė jai šypseną.

Iš automobilio išlipo ne Endis, ji buvo tikra. Artindamasis buvo šiek tiek įsitempęs ir priešiškas, o tai visiškai nesiderino su tuo žvaliu balsu telefono ragelyje ar Emės laiškų nupasakojimais.

– Tomas, – tarė jis.

– Sara, – nejučia jai išsprūdo ir ji sutrikusi pasižiūrėjo į jį. Jam palei akis buvo smulkių juoko raukšlelių, bet jis nesišypsojo. Akys buvo sodrios pilkai žalios spalvos, kokia tampa jūra lapkričio mėnesį, ir iš jų tesklido bemaž tiek pat šilumos. Visas jo kūnas skleidė šaltį ir nepasitenkinimą. Ji nežinojo, ką galėjo padaryti, kad sužadino jam tokią antipatiją, bet kad jam nepatiko, jokių abejonių nekilo.

Akimirksniu jos pasaulis vėl pasviro, kaip ir prie Džimio Kugano gatvės; tik keletu laipsnių, bet šito buvo gana, kad viskas vėl imtų atrodyti iškreipta ir nepakenčiama, tik ne taip daug, kad pati negalėtų to pokyčio išverti.

Jis vilkėjo aptrintais džinsais ir marškinėliais, ir jos pilkos kelnės klaikiai nederėjo. Jai kaipmat išgaravo mintis, kad jos kojos galėtų atrodyti elegantiškai. Kojos tapo paprastos ir liesos, o ji pati vėl tik kasdieniška.

---

* Romanų veikėjai.

Tokia tu buvai ir anksčiau, Sara, tarė ji pati sau. Ar buvai tokia kvaila, kad manei, jog viskas pasikeis tik dėl Emės jaunimo, taigi kaltink pati save. Pasidažė! Nevisprotė.

Tačiau tai ją šiek tiek paguodė. Šiaip ar taip, tai įprastinė jos būsena.

– Endis paprašė tave atvežti, – Tomas ištarė tuos žodžius, lyg ją kaltintų.

– Galėjau ir nueiti.

– Žinoma.

Iš tikrųjų ji net ketino apsisukti ir grįžti atgal į Emės namą. Abejojo, ar pajėgs pakelti, jei pasirodys, kad Endis irgi toks pat nedraugiškas. Bet Tomas jau buvo atidaręs automobilio dureles ir net truputį pagelbėjo jai užsiropšti ant sėdynės.

– Taigi tu esi Sara, – galop tarė jis.

Ką jai liko sakyti, taigi ji tylėjo. Nesąmoningai susiėmė striukės kišenę, kur dėl visa ko buvo įsidėjusi knygutę. Pamanė, kad negražu ją išsiimti, bet buvo aišku kaip dieną, kad Tomas jos nekalbina. Vyrai šiuo atžvilgiu keisti. Jie nė kiek tavim nesidomi, bet jei tik pasiimi knygą, tada pati elgiesi nemandagiai.

Vos juodu išsuko iš siauros alėjos prie Emės namo, už automobilio langų vėl nusidriekė kukurūzų laukai. Sara nežinojo, ar kukurūzai ją saugo, ar jai grasina.

– Vadinasi, tu mėgsti skaityti.

Ji nustebo, ar jis gali atspėti jos mintis, bet net nepasižiūrėjo į ją.

– Tavo kišenėje knyga, – jo balsas buvo jau nepakeliamai abejingas.

– Vyrai knygose geresni, – sumurmėjo ji taip tyliai, kad nesitiekėjo, jog jis nugirs. Bet kai vogčiom dirstelėjo į ją, pamatė trūktelint jo lūpų kampučius. – Tau atrodo ne taip? – paklausė priešišškai.

– Ne taip, – atsakė jis.

Ji manė, kad daugumui atrodo ne taip.

– Bet jie kur kas linksmesni ir įdomesni, ir... – malonesni, pamanė.

– Gyvesni?

– Irgi. – Ji ko nenusijuokė.

Regėjos, jis vėl nebesidomi nei pokalbiu, nei ja.

– Bet jie netikri, – tarė jis, lyg visa tai baigtą.

Tikri. Kuo čia dėta tikrovė, kuri tokia neįtikima? Emė mirė, Sara uždaryta automobilyje su vyru, kuriam aiškiai nepatinka. Knygose ji galėjo būti su bet kuo ir bet kur. Galėjo būti šauni, graži, kerinti, taikliai atsikirsti tinkamą akimirką ir galėjo... *patirti.* Patirti tikrų dalykų. Tokių, kokie nutinka tikriems žmonėms.

Knygose žmonės buvo žavingi ir malonūs, o gyvenimas ėjo tam tikra vaga. Jei kas nors svajoto ką nors nuveikti, tai buvai bemaž tikra, kad knyga kaip tik ir baigsis svajonės išsipildymu. Ir kad susirasi ką nors, kas bus su tavimi kartu. O tikrovėje galėjai beveik neabejoti, kad tas asmuo darys bet ką, tik ne tai, apie ką svajoji.

– Jie sukurti, kad būtų geresni už tikrus žmones, – tarė Sara. – Garsesni, linksmesni, gražesni, tragiškesni, romantiškesni.

– Vadinasi, neabejotinai netikri, – tarė Tomas. Vėl bemaž linksmi. Jo akys sublizgo. Lyg ji kaip mokinukė būtų nusišvaičiojusi apie herojus ir herojes ir nuoširdžią meilę.

– Jei jie tikri, tai tikresni negu gyvenime. O jeigu pasakojama apie niaurų ir beprasmį gyvenimą, tai jis kur kas niauresnis ir beprasmiškesnis už mūsų niaurų ir beprasmį gyvenimą.

Jis tarytum stengėsi nesusijuokti. Raukšlėlės palei akis pagilėjo. O šypsena dingo taip pat staiga, kaip ir buvo atsiradusi.